

SAMENVATTING

Dit proefschrift onderzoekt de interculturele contacten tussen Nederlanders en Thais in de zeventiende en achttiende eeuw. De studie is grotendeels op Nederlandse bronnen gebaseerd en onderzoekt in het bijzonder hoe de Nederlandse en Europese dienaren van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) het Thaise hof te Ayutthaya en zijn leden zagen, in een tijd waarin het voor hen van het hoogste belang was hun behoefte aan een 'partnerschap' met de Thais in evenwicht te brengen met hun 'idee van verschillen' aangaande de Thaise cultuur.

Het eerste deel (hoofdstukken 1 en 2) behandelt de algemene betrekkingen tussen de Nederlanders en de Thais in Siam in de handel, politiek, diplomatie en samenleving. Het tweede deel (hoofdstukken 3 tot en met 7) laat zien hoe de VOC-kooplieden de kenmerken van de regeringsperiodes van verschillende Thaise koningen evalueerden en hoe zij met de Thaise elite gedurende anderhalve eeuw omgingen.

De studie maakt een onderscheid tussen de positie en het onderhandelingsvermogen van de Nederlandse Compagnie vis-à-vis de Siamese Kroon enerzijds en die van de individuele VOC-dienaren die in Siam verbleven anderzijds. Hoofdstuk 1, voornamelijk gebaseerd op eerder onderzoek, schetst de betrekkelijk evenredige posities van de Compagnie en het hof in de handel, politiek en diplomatie. Hoofdstuk 2 onderzoekt de positie van de VOC-dienaren in Siam met bijzondere aandacht voor de kwestie van hun rechtspositie vis-à-vis de jurisdictie van het Siamese hof.

Hoofdstukken 3 en 4 beschrijven het interessante, maar wel beproevende leerproces van de Compagniedienaren tijdens de heerschappij van koning Prasatthong (1629-1656). Ten eerste probeerden de Nederlanders een gemeenschappelijke taal te vinden, waarin zij beter met hun Thaise gastheren konden communiceren. Deze vonden zij in de 'taal van het ritueel'. Ten tweede leerden zij de politieke cultuur en de politieke werkelijkheid van de staat Ayutthaya begrijpen. De experimentele, onderlinge ervaringen door beide partijen hoofdzakelijk tijdens deze periode opgedaan met experimenteren, bepaalden in wezen de wijze waarop zij elkaar in de toekomst behandelden.

In hoofdstuk 5 zien wij de relatie tussen de VOC en het Siamese hof tijdens de regeringstijd van koning Narai (1656-1688) verzakelijken en

business-as-usual worden. De veranderende omstandigheden aan het hof en de wijzigingen in het beleid van de Compagnie dwongen de Nederlanders in Siam hun strategie aan te passen. Nieuwe ontwikkelingen in Siam waren vooral de Franse aanwezigheid en de opkomst van de beroemde zo niet beruchte Griekse avonturier Constantine Phaulkon. Om de gunst van de Thaise vorst te behouden probeerden de VOC-dienaren hem van dienst te zijn in zijn groeiende persoonlijke fascinatie met de buitenwereld. In hoofdstuk 6 blijkt hoe de Nederlanders de gunstige positie die zij aan het begin van de regeringstijd van koning Phetracha (1688-1703) bekleedden, niet wisten uit te buiten en slechts toeschouwers bleven van de groeiende machtsstrijd, die de Koning volledig in beslag nam.

Hoofdstuk 7 beschrijft de toenemende ontgoocheling van de Nederlanders en de Thais in de achttiende eeuw, toen het vrijwel onmogelijk werd nog winst in de onderlinge handel te maken. De Nederlanders ondervonden ook het effect van de toenemende machtsverbrokkeling aan het hof. Desondanks vervulde elk van beide partijen een functie voor de ander in diens internationale, niet-commerciële aspiraties.

Deze analyse van de VOC-bronnen laat zien hoe de positie van de Nederlanders in Thailand hoofdzakelijk werd gedictieerd door de lokale ontwikkelingen, en toont daarmee tevens de kracht aan van het vroegmoderne Zuidoost-Azië in het aangezicht van de opkomst van Europese invloeden.